

**T.C.
MARAMARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İLAHİYAT ANABİLİM DALI
TASAVVUF BİLİMDALI**

**DERSİN ADI
VÜCUT MERTEBELERİ II**

YÜKSEK LİSANS / FİNAL ÖDEVİ

**KONU
VAHDET-İ VÜCUDA DAİR HADİSLER**

**HOCANIN ADI
Prof.Dr. MUSTAFA TAHRALI**

**HAZIRLAYAN
FATİH YILDIZ**

İSTANBUL-2003

VAHDET-İ VÜCÛDA DAİR HADİS-İ ŞERİFLER

İsmail fenni Ertuğrul, Vahdet-i Vücut ve İbn Arabi adlı eserinde vahdet-i vücuda delil olarak gösterilen ayet-i kerimelerden sonra ayrı bir yan başlık açarak aşağıdaki hadisi şerifleri zikretmektedir.

1. “Allah vardı, O’nunla beraber hiçbir şey yoktu”.Bir gün ariflerin sultanı Bayezid Bistami meclisinde bir kişi bu hadisi okuduğunda şunu ilave etmiş: “Şu anda da öyledir”.Çünkü bütün eşya O’nun vücuduyla mevcuttur.Buna göre onunla beraber başka bir mevcut olamaz, ancak nisbi ve izafi olarak mevcut olabilir.¹

2. Hz.Peygamber Efendimiz hicret esnasında mağaraya gizlendiğinde kendisine refakat eden Hz.Ebu Bekr’e “Üzülme! Allah bizimle beraberdir...(Tevbe,9/40)demıştır.²

3. Peygamberimiz şöyle buyurmuştur: “Bir kişi sadaka verdiği zaman o dilencinin eline ulaşmadan Allah’ın eline düşer”ve bu ayeti ilave etmiştir: “Şüphesiz Allah sadakaları alan ve tevbeleri kabul edendir” (Tevbe,9/104)³

4. Tirmizi’nin rivayet ettiğine göre Ebu Musa Eş’ari şöyle demiştir: “Aleyhissalatü Vesselam efendimizle savaşta idik.Dönüşümüzde Medine’ye yaklaştık.İnsanlar yüksek sesle tekbir getirdiler.Rasulullah Efendimiz : “Şüphesiz Rabbınız sağır ve gaib değildir, O sizinle bindiğiniz develerin semerlerinin başları arasındadır” buyurdu”.(Buhari,Megazi,38:Müslim,Zikir,44)⁴

5. Efendimiz şöyle buyurmuştur: “Cenab-ı Allah kıyamet günü şöyle der: “Ey insanoğlu hasta oldum beni ziyaret etmedin”.Kul: “Ya Rabb,sen alemlerin sahibisin ben seni nasıl ziyaret ederim?” “Bilmiyor musun filan kulum hastalandı, ona gitmedin.Bilmiyor musun ki eğer onu ziyaret edeydin beni onun yanında bulurdun”. “Ey Ademoğlu senden yitecek istedim beni doyurmadın”. “Ya Rabb! Sen Rabbu’l-alemin olduğun halde ben seni nasıl doyururum?” “Bilmiyor musun filan kulum senden yiyecek istedi, sen onu doyurmadın, bilmiyor musun eğer onu doyuraydın bunu benim nezdimde bulacaktın”. “Ey Ademoğlu! Senden su istedim bana su vermedin” “Ya Rabb! Sen alemlerin Rabbı olduğun halde ben sana nasıl su verebilirim”. “Bilmez misin kulum, filan senden su istedi vermedin.Eğer ona su vereydin bunu benim indimde bulurdun”.

Müslim’de rivayet edilen bu hadiste Cenab-ı Hakk hasta olmak, yemek, içmek gibi kullara ait olan sıfatları kendine nisbet etmiştir.⁵

6. “Kulum nafile ibadetlerle devamlı olarak bana yaklaşır, ta ki ben onu severim.Sevdiğim zaman işittiği kulağı, gördüğü gözü, tuttuğu eli, yürüdüğü ayağı olurum...”

Bu hadiste Müslim’de rivayet edilmiştir.İşitme, görme, dil, ayak, el gibi organların zikredilip diğerlerinin zikredilmemesi görme, işitme vs. bunların en kuvvetlisi olup, diğerlerinin onlara tabi olmasından dolayıdır.Maksat insan-ı kamilin bütün kuvve ve

¹ Ertuğrul,İsmail Fenni,Vahdet-i Vücut ve İbn Arabi,İnsan,1997,s.55

² Ertuğrul,İsmail Fenni,age,s.55

³ Ertuğrul,İsmail Fenni,age,s.55

⁴ Ertuğrul,İsmail Fenni,age,s.55

⁵ Ertuğrul,İsmail Fenni,age,s.55-56

organlarıdır.Fakat bu uzuvların zahiri suretleri bunlardaki batını kuvvetlerdir.İşte bundan dolayı hadiste “onunla işittiği kulağı, onunla gördüğü gözü olurum” buyurulmuştur.

Şeyh-i Ekber “Adem Fassı”nda “Cenab-ı Hakk, insan-ı kamilin batını suretini kendi sureti yani esma ve sıfatı olarak yarattı, bunun için onun hakkında “Ben onun görme ve işitmesi olurum” dedi.“Gözü kulağı olurum” demedi.Böylece iki suretin (batın-zahir) arasını tefrik etti” demiştir.

İnsan-ı kamilin batını sureti gayb aleminde mevcut olan ruhi suretidir.⁶

Muhammed Elif Efendi hadisi “Bu hadis-i kudsinin bu mes’elede delil ittihazı, abd mücerred bir suret-i mukaddere olup, hakikatte mevcut olmayan nefsinden fena-yı etemm ile fani oldukça onun mazharında vücud-i vahid-i hakk mütecellî ve zahir olmakla o abde edilen hizmet Hakk’a raci ve aid ve onun rızası rıza-yı Hakk olduğundandır” diyerek açıklamıştır.⁷

7. “Biriniz namaza kalktığında ancak Rabbine münacat eder, çünkü onun Rabbi kıble ile kendisi arasındadır”.Bu hadiste Buhari’de rivayet edilmiştir.⁸

“el-Kelimatü’l Mücmele’de hadisin açıklaması şöyle geçmektedir: “Münacat şu vecihledir ki Rabb abde kıblesinden Hatta habl-i veridinden ve nefsinden akreb olmakla abd Rabbisine nefsinde söyler ve Rabbisi de ona onun sırrından söyler.Bu hadisü’n nefis ve vesvese değildir.Hadis-i nefis ve vesvese odur ki abd nefisine ve nefsi abde söyler...”⁹

8. “Muhammed’in nefsi elinde bulunan Allah’a yemin ederim ki yeryüzüne bir ip sarkıtsanız Allah’ın üzerine düşerdi” (Tirmizi) dedikten sonra şu ayeti okumuştur: “O Evvel’dir, Ahir’dir, Zahir’dir, Batın’dır” (Hadid,57/3)

Hadisin tercüme ve şerhi el-Kelimatü’l Mücmele’de şöyle yapılmıştır:

“Kasem ederim şol azim olan Vacibü’l vücuda ki Muhammed’in nefsi yani hayatı onun yed-i kudretindedir.Ey muvahhidler eğer siz ta arz-ı süfliye yani arazin-i seb’anın ahiri aolan yedinci arza bir ip sarkıtmış olsanız elbette o ip Allahu Azimü’s Şân’ın vücud-i vahidiyle mevcut ve kaim olan suret-i mukaddere üzerine inerdi.Yani hakikat ve batını vücud-i vahid-i Hakk olan takdir ve tasvir-i ilahi üzerine inerdi ki hakikatte onun vücudu yoktur.Zira mevcud-i hakiki birdir ki vücud-i baht, vücud-i vahid-i Hakk’tır...”¹⁰

9. “Beni gören Hakk Teala’yı görmüştür”.Nevevi bu hadisi “Onu yani Rasulullahı gerek bilinen sıfatı üzere, gerekse bundan başka bir sıfatta görsün gerçekten kendisini görmüştür” diye tefsir etmiş ve “doğru olan budur” demiştir.¹¹

El-Kelimatü’l Mücmele müellifi Muhammed Elif Efendi eserinde şu hadisi de vahdet-i vücuda delil olarak göstermektedir:

10. “Arabın söylediği kelamın en doğrusu şair-i meşhur Lebid’in sözüdür ki mûmî ileh dedi: “Ağgah ol ve bil ki Allah’tan gayri her şey batıl yani hâliktir.Ve her kendisiyle intifa’ ve telezzüz edilen nimet zâildir”.

Şerh ve Tefsir: Nebiyy-i Mükerrerem (sallallahu aleyhi ve sellem) Efendimiz hakikatte mevcut ancak vücud-i baht-ı Hakk olup sair mevcudat-ı mümkünenin fi’l hakika adem olduğunu tefhimen buyuruyorlar ki: “Ey hakikat-i tevhid-i Hakk’ı bilmek isteyen ehl-i istibsar! Bilmiş olunuz ki vücud-i baht-ı Hakk’tan gayri havas ve müdrikat ile idrak olunan

⁶ Ertuğrul,İsmail Fenni,age,s.56

⁷ Muhammed Elif Efendi,el-Kelimatü’l Mücmele fi Şerh-i Tuhfetü’l Mürsele,Matbaa-i Bahriyye,1342,s.86

⁸ Ertuğrul,İsmail Fenni,age,s.56

⁹ Muhammed Elif Efendi,age,s.83-84

¹⁰ Muhammed Elif Efendi,age,s.87

¹¹ Ertuğrul,İsmail Fenni,age,s.56-57

eşya-yı mevcude ki hey'et-i umumiyyesiyle alem tesmiye olunur, mevcud-i hakiki değildir.Belki Hakk'ın takdir ve tasvir ettiği suver-i mukaddere-i itibariyye olup zevat itibariyle ademdir"...¹²

Vahdet-i Vücutla alakalı olmak üzere farklı kaynaklarda zikredilen diğer hadisler Tasavvufun Temel Öğretilerinin Hadislerdeki Kaynakları adlı çalışma "Tevhid" bahsi baz alınarak şöyle sıralanabilir:

11. "Rabbin indinde sabah ve akşam yoktur"

Sarı Abdullah Efendi ve Süleyman Ateş bunu vahdet-i vücud konusunu anlatırken zikretmişlerdir.¹³

12. Ebu Hüeyre'den Rasulullah şöyle buyurdu: "Dehre (zamana) sövmeyiniz.Çünkü dehr Allah'tır".¹⁴

13. Cabir'den, Peygamber Efendimiz Taif gününde Hz.Ali'yi çağırıp onunla başbaşa konuştu.Bunu gören insanlar Rasulullah'ın (sav) amcası oğlu ile konuşması uzadı dediler.Bunun üzerine Rasulullah (sav) şöyle buyurdu: "Onunla gizli olarak konuşan ben değilim, fakat Allah onunla gizlice konuş (mamı bana emir buyur)du".¹⁵

14. Rasulullah şöyle buyurdu: "Rabbim bana bu gece en güzel şekilde geldi".

Eşref Ali bu manadaki hadisi "hulul ve ittihad olmaksızın Hakk'ın hakta tecellisi" başlığı altında yorumlamaktadır.¹⁶

15. Ebu Hüeyre'den, Rasulullah (sav) şöyle buyurdu: "Allah Adem'i kendi suretinde yarattı".

16. Ebu Rezin anlatıyor: Ben Rasulullah'a (sav) "Allah alemi yaratmadan önce neredeydi? Diye sorduğumda Rasulullah (sav) "Altında ve üstünde hava bulunmayan amâ da idi.Orada hiçbir yaratık yoktur.Rabbimizin arşı su üstünde idi" buyurdu". Tirmizi'de hadisin ravisi Yezid b. Harun'un "Bu ifade ile, O vardı.O'nunla beraber hiçbir şey yoktu" manasını kasetmiştir kaydı vardır.¹⁷

¹² Muhammed Elif Efendi,age,s.81-82

¹³ Yıldırım,Ahmet,Tasavvufun Temel Öğretilerinin Hadislerdeki Dayanakları,TDV Yay,2000,s.80

¹⁴ age,s.80

¹⁵ age,s.81

¹⁶ age,s.82

¹⁷ age,s.89